

מה בפרשה? ובהפטרה?

'מה?'
לילדים
בעמ'
5-6

גיליון מס'
297

נדבת ידידי הר'
בנימין שולמן
הי"ו.

נדבת ידידי
הרב עמוס
טוניק שליט"א

נדבת מרת ב-
שבע כוגן,
לעילוי נשמת
בעלה, אליעזר
בן לייב וציריל.

נדבת תלמידי
היקר, ינון מאיר
גבאי הי"ו.

ה' ימלא כל
משאלות ליבם
לטובה ולברכה,
בנחת
ובקלות!!!

קראו והכירו ב-7 דקות!

פרשת ניצבים-וילך

פרשת ניצבים

פרשה זו עוסקת בחידוש הברית בין עם ישראל לדורותיו והקב"ה בערבות מואב; בקללות שיבואו על הארץ והעם אם יחטאו ובאפשרות לשוב בתשובה.

חידוש הברית בין עם ישראל לדורותיו והקב"ה בערבות מואב

משה רבינו מכנס את עם ישראל¹ קודם מותו על מנת להכניסם בברית עם הקב"ה אשר בחר בהם

"למען הקים אותך היום לו לעם", ולאור הבטחת ה' לאבות שלא להחליף זרעם באומה אחרת, השביעים שאף הם לא יחליפוהו.² הוא מודיע לעם כי הברית מחייבת גם את הדורות הבאים שיוולדו בעתיד, ומזהירם כי מאחר ויראו את ע"ז של עמי הארץ, שמא יש מי מהם "אשר לבבו פונה היום" מלקבל את ברית ה',³ ועל כן משביעים להיות נאמנים לברית. הוא מתריע בפני זה שיעז לעבוד ע"ז מתוך מחשבה שלא יארע לו רע ומודיע לו, כי כעת שעבר עבירות במזיד, ייחשבו לו גם עבירות ששגג ויקבל עליהם עונש. מחמת כעס ה' על מפר הברית "לא יאווה ה' סלוח לו... ומחה ה' את שמו מתחת השמים".

יהודים וגוים שיראו את עונשם של מפירי הברית, יבינו שמכות "כמהפכת סדום ועמורה" אירעו בשל עזיבת בני ישראל את ברית ה' אשר הוציאם ממצרים והליכתם אחרי ע"ז.

משה מבהיר כי אמנם "הנסתרות לה' אלוהינו"⁴ אך עבירות שנעשו על ידי יחיד בגלוי, יגרמו לענישה קולקטיבית עקב האחריות הציבורית למניעת התנהגות כזו.

הקללות שיבואו על הארץ והעם אם יחטאו האפשרות לשוב בתשובה

משה מנבא כי התקיימות הברכה והקללה תביא את העם הנמצא בגלות לשוב בתשובה ולשמוע בקול ה', ומבטיח לבני ישראל "ושב ה' את שבותך וריחמך ושב⁵ וקבצך מכל העמים אשר הפיצך". משה מבטיח כי אף "אם יהיה נדחק בקצה

¹ על פי סדר חשיבותם: זקנים, שוטרים וכו' (רש"י כט, ט).

² רש"י שם, יב

³ רש"י שם, יז

⁴ ובחטא נסתר ייענש האדם לבדו (רש"י שם, כח).

⁵ סיבת כתיבת לשון 'ושב' - כלומר שגם ה' שב מהגלות, ולא 'השיב' - כלומר שה' השיבם מהגלות, היא כביכול שכינה מצויה בגלות עם ישראל, ובזמן שייגאלו, ייגאל אף הוא (רש"י ל, ג).

השמים יפדה ה' את השבים בתשובה, ישיבם לארץ ישראל, ייטיב להם ויסיר מהם את טיפשות הלב.⁶ בזמן זה יפנה הקב"ה את כל הקללות אל עמי הארץ. למקיימי המצוות מבטיח משה ברכה בצאצאים, יבול הארץ ובעלי החיים. משה מדגיש בפניהם **"כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום"** נמצאת בהישג יד של כל אדם, ומודיע להם על יכולתם לבחור בין חיים מלאי טוב בארץ ישראל, אשר יגיעו אם יטיבו לעשות וישמרו על מצות ה', לבין מוות שיגיע אם חלילה יבחרו ברע ויעבדו ע"ז.

משה בוחר כעדים על אזהרה זו את השמים והארץ אשר קיימים לעולם, ולנצח יוכלו להעיד כי התרה בפניהם על הגעת הרעה בעקבות חוטאים, ומורה לעם ישראל לבחור בדרך שתביא להם חיים **"למען תחיה אתה וזרעך"** חיים של אהבת ה' ומילוי רצונו. דבר זה יקנה לאדם אריכות ימים ושנים בהם יוכל לקיים מצוות⁸ אשר יזכו אותו לחיי העולם הבא.

מסר מהפרשה

אחת ההבטחות המופלאות בתורה, היא הבטחת משה רבינו בפרשה זו, כי אף **"אם יהיה נדחך בקצה השמים"** יפדה ה' את השבים בתשובה, ישיבם לארץ ישראל, ייטיב להם וימול את לבבם לאהבה את ה'.

הקב"ה מבטיח לנו על ידי משה, ערב הכניסה לארץ המובטחת, כי לעולם אין לנו להתייאש מהאפשרות לשוב בתשובה אל אבינו שבשמים. פעמים רבות ינסה יצר הרע לשכנע אותנו כי אבד הסיכוי האחרון, ואין שום סיבה חלילה שלא נעמיק את חטאינו.

עלינו לזכור תמיד ולשים לנגד עינינו את הבטחתו של משה רבינו - כי לא אפסה תקווה, ותמיד פתוחה בפנינו הדרך לשוב אל אבינו שבשמים.

פרשת וילך

פרשה זו עוסקת בהעברת הנהגת העם מידי משה רבינו ליהושע ובכתיבת התורה ושמירתה.

בפרשה זו שתי מצוות עשה: הקהל וכתיבת ספר תורה.

העברת הנהגת העם מידי משה רבינו ליהושע

הפרשה פותחת בפנייתו של משה לעם ישראל **"ויאמר אליהם בין מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וה' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה"**. הוא מרגיע את העם כי יונהגו מעתה על ידי יהושע, וה' ישמיד את אויביהם כפי שעשה לסיחון ולעוג **"ונתנו ה' לפניכם ועשיתם להם ככל המצוה אשר ציויתי אתכם"**, ומבטיחם כי ה' יחזק אותם בעת המלחמה ולא יעזבם לאחריה.¹⁰ משה קורא ליהושע, ולעיני העם מעצים אותו לאור תפקידו להביא אותם לארץ המובטחת, ומבטיח לו כי ה' יהיה עימו בכל עת וימנע אפשרות של חולשה ותחושת פחד מצידו.

⁶ אונקלוס שם, שם

⁷ רש"י שם, יט

⁸ רש"י מבאר ביאור נוסף. הקב"ה אומר לעם ישראל, ראו, הנה שמים וארץ לא שינו מתפקידם, למרות שלא מקבלים שכר או עונש. שימו ליבכם אתם, שכן מקבלים שכר או עונש בהתאם למעשיכם, ותקפידו שלא לשנות ממה שצויתם.

⁹ רש"י שם, כ

¹⁰ אי יכולת לאור ציווי ה', לא מחמת חולשתו - שהרי נאמר **"לא כהתה עינו ולא נס ליח" (רש"י לא, ב)**. ביאור נוסף - לא אוכל ללמוד תורה. היות ורצה הקב"ה למנוע ממנו צער על מותו, מנע ממנו מעיינות חכמה ומשה שלא יכול היה ללמוד, רצה מעצמו במיתה **(רש"י ושפת חכמים שם, שם)**.

¹⁰ דבר שיאפשר להם להתקומם (ספורנו שם, ו).

משה כותב את כל דברי התורה ומעניק את הספר לכוהנים¹¹ ולסנהדרין.¹² הוא מצוה אותם כי בחג הסוכות שלאחר שנת השמיטה, יקרא המלך את ספר דברים לעיני כל ישראל. הוא מצוה: **"הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך"** על מנת שילמדו את דברי התורה ובהבינם את גדולת ה' יראו ממנו¹³ ויקימו מצוותיו. בניהם הקטנים שלא הגיעו לכדי לימוד, יתחנכו ליראת ה'¹⁴ וכאשר יגדלו ישאלו וילמדו מן המבנים.¹⁵

ה' אומר למשה כי קרב יום מותו ומצוה אותו לקרוא ליהושע אל המשכן, שם ימנהו כמנהיג בעל סמכות¹⁶ על עם ישראל. הם מתייצבים במשכן וה' נראה אליהם בעמוד הענן העומד בפתח המשכן. הוא אומר לו כי לאחר מותו עתיד העם לקום¹⁷ ולעבוד ע"ז, וכי הפרת הברית תעורר את כעס ה' **"ועזבתים והסתרתי¹⁸ פני מהם"**. הם ינוצחו על ידי אויביהם ויחוו צרות רבות, עד שיבינו כי הצרות הינן תוצאה של ריחוק מהקב"ה - שיוסיף להסתיר פניו בשל חטאם.¹⁹

ה' מורה להם לכתוב את שירת האזינו, ללמדה את בני ישראל ולוודא שהיא שגורה בפייהם - חשיבותה של השירה היא למקרה של חטא העם בעקבות רוב שפע. לאחר הצרות שיבואו, תבוא השירה המעידה²⁰ על התראת הקב"ה לתוצאות חטאם, ותבטיח **"כי לא תשכח מפי זרע"** ומשה עושה כדבר ה'.

הוא שב ומצוה את יהושע **"חזק ואמץ"** לאור תפקידו להביא את העם לארץ המובטחת, בתוספת הבטחת ה' להיות עימו.

בסיום כתיבת כל ספר התורה מורה משה ללוויים להניח את הספר בארון²¹ הברית. הוא מבקש שיקראו לזקני העם ושוטריו לדבר עימם את כל הנ"ל ומבקש מן השמים והארץ להיות עדים על התראתו,²² **"כי ידעתי אחרי מותי²³ כי השחת תשחיתון וסרתם מן הדרך"**.

מסר מהפרשה

אחת הנקודות הבולטות בפרשה, היא העברת סמכות ההנהגה מידי משה - העתיד למות מחוץ לגבולות הארץ - לידי יהושע, העתיד להוביל את העם בכיבוש הארץ והתיישבות בה.

משה, אף על פי שהיה עצוב על שנמנעה ממנו כניסה לארץ המובטחת, עושה כל שביכולתו בכדי לבסס את מעמדו של יהושע כמנהיג מקובל על העם מחד, ולהרגיע את העם בידיעה שלא נשארים 'כצאן אשר אין לו רועה', מאידך.

אנו למדים מכאן על הדרך בה אדם צריך להתייחס למעמד חברתי, מקצועי או ציבורי שנתון בו: התפקיד שלנו הוא מאת הבורא, ולעיתים הוא מוגבל בזמן. אל לנו לקחת חילופי תפקידים במהלך חיינו כמשהו אישי שבא לפגוע ולהוריד אותנו, אלא לסמוך על החלטת הבורא שזהו הדבר הנכון שהועיד לנו בחסדו הגדול.

¹¹ שהינם מורי התורה (אבן עזרא שם ט) ומהם יקבל המלך את הספר בעת קריאת התורה בזמן 'הקהל' - יבואר להלן (ספורנו שם, שם).
¹² שיביאו את הספר לכוהנים.

¹³ ספורנו שם, יב

¹⁴ אור החיים שם, יג

¹⁵ ספורנו שם, שם

¹⁶ רמב"ן שם, יד

¹⁷ האור החיים (שם, טז) מבאר כי למרות שבעצם מהווה ירידה רוחנית, עדיין נקרא 'קימה' על שם הטוב שיקבלו ויגרום להם לכפור בטובה ולעשות רע (כלומר מעיד כי בעתיד יהיו במצב טוב, והוא זה שיגרום להם לחטוא).

¹⁸ האור החיים (שם, שם) מסביר כי אם יראה ה' בצרתם יתמלא עליהם רחמים, לכן 'מסתיר' פניו כביכול.

¹⁹ הרמב"ן (שם, יז-יח) מעיר כי על אף שלא התוודו לגמרי על חטאם, יש כאן הרהורי חרטה וראויים הם לקבלת חסד ה'. אך ה' יסתיר פני הגאולה מהם עד שיוסיפו על החרטה גם וידוי גמור ותשובה שלמה

²⁰ רש"י שם, כא

²¹ רש"י (שם, כז) מביא שנחלקו בגמרא (בבא בתרא יד:) האם הונח ספר התורה בתוך הארון, בצד הלוחות, או על מדף חיצוני לארון.

²² לעיל אמר לעם כי יעיד בהם את השמים והארץ, וכעת העיד בפועל.

²³ הכוונה אחרי מותו של יהושע שחביב עליו כגופו - שהרי בזמן יהושע לא חטאו ישראל (רש"י שם, כט).

הפטרת ניצבים²⁴

ההפטרה²⁵ עוסקת בהכרת הגויים במעלת ישראל, והכבוד שינחלו ישראל במקום ההשפלה; בשמחת ירושלים בישועת ה'; הבטחת ה' לבנות ולרומם את ירושלים; בתפילת השומרים לה' לשים את ירושלים תהילה בארץ; בשבועת ה' כי לא ייתן עוד את אוצרות ירושלים לאויביה; בקריאה לבשר את גאולת ישראל וירושלים; בנקמת ה' במלכות אדום הרשעה; ובשירות ותהילות הנביא לה' על החסדים שעשה לישראל.

לאחר שאומר ישעיהו כי קיבל שליחות מהבורא לרפא שבורי לב ולהביא בשורת חירות וישועה ישראל ונקמה לאויביו, הבטיח הנביא כי ישראל יבנו מחדש את חורבותיהם, יזכו לכבוד במקום קלון,²⁶ וזרעם יהיה ניכר בחשיבות²⁷ בקרב העמים החשובים.²⁸ באותו הזמן²⁹ יאמר עם ישראל: "שוש אשיש בה' תגל נפשי באלוקי", על שעטף אותי בחסדיו ובזכות הישועה הפרטית המיוחדת יכירו עמי הארץ באמיתות היהדות ויתנתקו מן העבודה זרה שלהם.³⁰

הנביא מדמה את ישועת העם לתהליך צמיחת פירות מרובים מגרגר בודד שמרקיב לפני שמתחדש ומתרבה, ולגינה המתחדשת בגידולים מגוונים לאורך כל השנה - כך לישראל יתחדשו טובות רבות כנגד כל העכו"ם. לנוכח ירושלים המושפלת³¹ בחורבנה, לא ישתוק³² ה' במנוחה עד שיראה את ישועתה "כלפיד יבער". עמי הארץ ומלכיהם³³ יכירו בכבוד ישראל הגדול³⁴ מכבודם "וקרא לך שם חדש" כמקור גאווה לבורא מול עמי הארץ. הארץ תקרא מעתה "חפצי בה" ו'מיושבת' היות וכעת "חפץ ה' בך", כחתן צעיר השמח עם כלתו.³⁵

"על חומותיך ירושלים הפקדתי" מלאכים³⁶ ואת בני ישראל לאורך הגלות³⁷ המתפללים לה' בבכי בכל עת על בניין העיר כבראשונה. הנביא מורה לאבלי ציון שלא יניחו לה', אלא יתחננו כי ישיב את ירושלים לגדולתה ולמעמדה הרם בעיני העולם כולו. הנביא מחזק אותם³⁸ באומרו כי "נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו" שלא יתן עוד לאויבים לשבת בארץ ולנצל את תבואתה, כי כעת עם ישראל השוכן בארץ יאסוף את תבואתה ואת יינה "ישתה בחצרות קודשי".

הנביא מורה לעמים להכשיר את הדרך שבה ילכו השבים מן הגלות בדרכם לארץ, ולהביא את הגולים³⁹ הביתה. הנה השמיע ה' כי הגיע זמן הגאולה ובידיו כבר מוכן השכר שצריך לשלם לעם על הסבל בגלות למען שמו יתברך.⁴⁰ לבני ציון יקראו כעת "עם הקודש גאולי ה'", ולעיר המקדש יקראו "דרושה עיר לא נעזבה" מאת ה'.

הנביא מתנבא כי ינקום ה' בעצמו באדום, כאשר בתחילה יהרוג את שרו של אדום בשמים, ומתאר אותו כ "דרך בגת" שבגדיו אדומים. כעס ה' נובע מריבוי הרע שעשו הגויים לישראל בגלות בעוד ה' כעס רק מעט.⁴¹ אומנם אין עם ישראל זכאי לגאולה⁴² ואין בו צדיקים המתפללים⁴³ עליו, אך כעסי כנגד העמים "סמכתני" לגאול את עמי.

²⁴ הפטרה זו נקראת תמיד בשבת האחרונה של השנה - בין אם קראו בה פרשת ניצבים, ובין אם קראו בה פרשיות ניצבים-וילך.

²⁵ ישעיהו סא, י - סג, ט; תימנים סא, ט - סג, ט

²⁶ תחילת ההפטרה למנהג התימנים

²⁷ מצודות דוד סא, ט

²⁸ מלבי"ם שם, שם

²⁹ תחילת ההפטרה למנהג האשכנזים והספרדים

³⁰ מלבי"ם שם, י

³¹ מצודות דוד סב, א

³² מצודות דוד שם, שם

³³ רש"י, מצודות דוד שם, שם

³⁴ מלבי"ם שם, ב

³⁵ כלומר, לא יזכור לעם ישראל את חטאיו הראשונים (מלבי"ם שם, ה).

³⁶ מלבי"ם שם, ו

³⁷ מצודות דוד, רד"ק שם, שם

³⁸ מצודות דוד שם, ח

³⁹ מצודות דוד שם, י

⁴⁰ מצודות דוד שם, יא

⁴¹ מצודות דוד סג, ג

⁴² מצודות דוד, מלבי"ם שם, ה

⁴³ מלבי"ם שם, שם

הנביא אומר כי יזכיר לישראל⁴⁴ את "חסדי ה'" עליהם כדי שיהללו על "כל אשר גמלנו" בחסדיו - ולא בצדקת מעשי ישראל. בעת יציאת מצרים, למרות כי גלוי היה לה' ⁴⁵ שיבגוד בו העם בהמשך, עדיין מתבטא כי "עמי המה" ועל כן היה להם למושיע בכל הצרות שהביא עליהם כעונש, ולא הצר להם בהתאם לרמת חטאיהם.⁴⁶ ברוב "אהבתו וחמלתו" גאלם מן הצרה הבאה⁴⁷ ודאג לכל צרכיהם. שלא כפי שחשב ה',⁴⁸ לא הודו ישראל לה' על חסדיו⁴⁹ אלא "מרו ועצבו" ישראל "את רוח קודשו", ורק אז נהפך השם לאויב ונלחם במ - ולא סתם הביא צרות.

מה הקשר בין הפטרה לפרשה?

הפטרה זו הינה השביעית והאחרונה בסדרת הפטרות הנחמה שבין תשעה באב לראש השנה.

היא עוסקת בתיאור שיבת ירושלים בעתיד למעמדה הרם כבימי קדם, במקביל לחזרת העם מן הגלות בצורה נוחה ומכובדת. בין היתר מופיע תיאור יחסו האוהב של הבורא אלינו כעמו הנבחר, המלמד כי גם בזמן שאנו חוטאים כלפיו, אינו מעניש אותנו במלוא החומרה.

הפטרה זו מחברת אם כן בין המשך הנחמה המתבקשת לאחר תקופת החורבן לבין ההכנה שלנו לקראת ראש השנה, שבו אנו שואפים לעמוד לפני הקב"ה - הדן כל באי עולם – מתוך קרבה ואהבה של אב ובנו.

מה?
ליולדים

חידות לפרשת ניצבים

1. אלו כינויים יש לפסלים בפרשתנו? (כט, טז)
2. איזה אירוע מספר בראשית מוזכר בפרשתנו? (כט, כב)
3. מדוע נבחרו השמים והארץ כעדים? (ל, יט)

חידות לפרשת וילך

1. מדוע אמר משה רבינו כי "לא אוכל לצאת ולבוא"? (לא, ב)
2. לאיזו מטרה נקהלו האנשים, הנשים והטף במוצאי שנת השמיטה? (לא, יב)
3. מי אמר למי "חזק ואמץ"? (לא, כג)
4. היכן הונח ספר התורה בסיום כתיבתו על ידי משה? (לא, כו)
5. על אילו דברים נאמר בפרשתנו הביטוי: "עד תומם"? (לא, ל)

⁴⁴ מצודות דוד שם, ז

⁴⁵ רש"י שם, ח

⁴⁶ רש"י שם, ט

⁴⁷ מצודות דוד שם, שם

⁴⁸ מצודות דוד שם, י

⁴⁹ מלבי"ם שם, שם

בכל שבוע יוגרלו 20 מה בין המשתתפים בחידון:

- הקראת 4 חידות בשולחן שבת וקיום שיח משותף או
- מענה על 2 חידות בשולחן שבת ללא עזרה (אם ילד אחד מקריא, והאחים עונים, כולם זכאים להשתתף בהגרלה)

בכל שבוע תתקיים הגרלה נוספת על 40 מה בין הפותרים את התשבץ.

תשובות יש לשלוח עד יום ב', ג' בתשרי בשעה 23:00 לכתובת yaakovkatz1989@gmail.com או

אישור הורים בטלפון 0527145013

צאת שבת	כניסת שבת	
19:35	18:20	ירושלים ד' 40
19:37	18:41	תל-אביב
19:37	18:41	חיפה
19:36	18:41	באר שבע
19:36	18:20	בית שמש ד' 40
19:38	18:43	עזה
19:36	18:40	לבנון
19:33	18:37	סוריה

תשבץ פרשת ניצבים

מאונך	מאונך
1. מי עמד לפני משה בעת נאום הפרדה	4. מדוע יהפוך ה' את הארץ כמו בסדום
2. המצווה שמצוה אותנו ה' _____	6. מה נותן ה' לפנינו
3. על מי ייתן ה' את כל הקללות לאחר שנשוב בתשובה (חסר)	7. מילה המתארת את כעס ה' על החוטאים
5. מה יעשה ה' כאשר ישוב עם ישראל בתשובה	8. מה אמר ה' שיעשה לעובדים עבודה זרה
8. כיצד נקראת בפרשה המילה שבועה	9. אלו מתכות יקרות הוזכרו בפרשה
10. ה' יקבץ את עם ישראל מקצה _____	

מזל טוב לזוכה

מנחם שושן, בית שמש
(תשבץ+חידון שופטים - 294)